

Svinn och lagringsförluster skapar inflation

Den främsta orsaken till den internationella inflationen är att så mycket spannmål går till spillo och förstörs under lagring. Jordbruket är den största och viktigaste industri vi har, och om vi inte vidtar åtgärder för att se till att dessa onödiga förluster skärs ner till rimlig nivå, kan vi inte räkna med något fortsatt ekonomiskt framåtskridande.

Alltför länge har internationella och nationella organ försökt mäta framåtskridandet med siffror för bruttonationalprodukten men samtidigt förbisett den andra lika betydelsefulla faktorn, nämligen bruttonationalsvinnet. Med bruttonationalsvinnet för livsmedel avses allt slags svinn och förstörelse som förekommer mellan skörd och konsumtion.

Om man vill mäta bruttonationalsvinnet för spannmål i subtropiska och tropiska områden, finns följande måttstock: "Ett ton färsk ren spannmål med en fuktighetshalt av 10 procent räcker för att livnära i genomsnitt tio personer un-

der ett år. En tiondel av grödan behövs till utsäde." Detta grundar sig på två urgamla egyptiska regler. När man använder denna måttstock på officiell statistik för Afrika, Asien och Latinamerika, får man fram siffror för bruttonationalsvinnet som varierar mellan 30 och 60 procent. Eftersom spannmål är det livsmedel som är lättast att transportera och lagra, kan man utgå från att förlustsiffrorna för ömtåliga livsmedel är 20 till 30 procent högre.

Det finns också en enkel regel för att beräkna vikt förlusten för levande boskap och får. I områden med halvtorr klimat är dessa förluster ofta 20 till 40 gånger större än de kvantiteter kött som går till konsumtion.

Dessa beräkningar lades fram redan i december 1963 i ett par föreläsningar vid universiteten i Oxford och Cardiff.

Våren 1964 blev artikelförfattaren av FAO:s biträdande generaldirektör, dr O. V. Wells, ombedd att hålla ett anför-

rande om metodiken för mätning av förluster av spannmål och andra födoämnen efter skörd. Den nya måttstocken utvisade att FAO i högsta grad hade underskattat förlusterna efter skörd i sina rapporter om den internationella livsmedelssituationen. De nya beräkningarna bekräftades senare av en kommitté som hade tillsatts av dr Wells.

Den 27 oktober 1967 höll George D. Woods, som då var verkställande direktör för Världsbanken, ett anförande inför Svenska Bankföreningen om "Development — The Need for New Directions". Mr Woods värdjade om finansiellt bistånd för en "ny Marshallplan", som skulle bygga upp infrastrukturen i de subtropiska och tropiska länder, där det ekonomiska framåtskridandet gick långsamt och där man inte hade råd att betala in på sina utvecklingslån utan att åsidosätta andra viktiga behov. Det påpekades då för mr Woods att om hans statistik kunde betraktas som tillförlitlig, när den angav en ekonomisk tillväxttakt på 4,5 procent, borde den också kunna användas för att beräkna svinnet och förstörelsen av spannmål efter skörd. Det år som diskuterades var 1966—67, då den indiska delstaten Bihar drabbades av en svår torka. Men när denna enkla måttstock tillämpades på den officiella indiska statistiken, visade det sig att bruttonationalsvinnnet uppgick till 55,5 procent eller 49,25 miljoner ton till ett pris av 1 100 rupier per ton. Det vill alltså säga 54 175 miljoner rupier eller 2 629,3 miljoner engelska pund eller 7 887,9 miljoner amerikanska dollar. Värdet av denna förlorade spannmål motsvarade kostnaderna för 30 höga dammbyggnader av samma storlek som i Bhakra, inklusive därmed sammanhörande kraftverk och bevattningsanläggningar. Det vatten som gick åt för att odla all denna förlorade spannmål skulle ha räckt till att fylla 66 Bhakradammar. Som en jämförelse kan nämnas, att Indien hade pundtillgodohavanden på 1 174,6 miljoner när landet blev självständigt år 1947.

När mr Woods fick höra detta, bad han omedelbart få en rapport om förlusterna efter skörd. Den 9 februari 1968 sade mr Woods vid Förenta Nationernas andra handels- och utvecklingskonferens i New Delhi: "Svinn förekommer inom många sektorer, men ingenstans är det allvarligare än inom jordbruket." Kort efteråt utsågs dr A. H. Boerma till FAO:s generaldirektör. En av de första uppgifter han tog itu med

var att ge ut en serie broschyrer, av vilka en hade titeln "War on Waste".

Vid FN:s andra internationella livsmedelskonferens i Haag i juni 1970 påpekades det, att det globala spannmålssvinnnet efter skörd inte, som så ofta hade påståtts, var 5 procent utan 50 procent och mer. Det framhölls därför som lämpligt att alla undersökningar före tilltänkta investeringar automatiskt skulle innefatta en granskning av bruttonationalsvinnnet i fråga om födoämnen och även tillgången på hushållsbränsle.

Det betonades också kraftigt att om all nyskördad spannmål torkades och förvarades torrt i lufttäta behållare, skulle man få fram så stora extra mängder att hushållsbränslet inte skulle räcka till för tillagningen i många länder. Detta var någonting som de oljeproducerande länderna inte var sena att notera.

Det svinn och den förstörelse av livsmedel, som förekommer i subtropiska och tropiska länder, beror delvis på underhålliga transporter och dålig lagring. I Europa däremot är transport- och lagringsförhållandena utomordentligt goda, men politiskt vanstyre har lett till att man har fått berg av mjölkpulver, smör, ost, kött, ägg och fjäderfä till dyra priser och hela sjöar av vin. Färsk frukt och färska grönsaker har plöjts ner med traktorer eller tippats i gamla stenbrott. Det händer också att fackföreningar och politiker bojkottar olika slag av ömtåliga livsmedel. Dessa metoder skapar konstlade bristsituationer och höjer priset på livsmedel, arbetskraft och fabriksprodukter.

De oljeproducerande länderna har fått betala mer och mer för sin import av födoämnen, konsumtionsvaror och utrustning för både utveckling och krig. Till slut gick oljeproducenterna samman i en kartell för att ta till vara sina egna intressen och femdubblade i ett slag priset på råolja. Nu har OPEC åter höjt med 10 procent och hotar med ytterligare höjningar, om inte priserna på födoämnen och andra importvaror sänks.

Kolgruvearbetarna har också fått betala mer och mer för mat och andra varor, och de insåg snart att de också kunde ställa krav och få mer betalt för sitt arbete.

Storbritanniens Ministry of Overseas Development har gett ut en liten bok med titeln "An Introduction to the Aid Programme". Där står det bland annat: "För det första måste vi se till att hjälplöset går till de fattigaste länderna och till de länder, som hårdast drabbas av

den internationella prisutvecklingen och därmed också av de höjda priserna på varor från industriländerna och naturligtvis också av oljepriserna.

För det andra måste vi hjälpa de fattigaste i de fattiga länderna. Detta innebär för det mesta att vi måste hjälpa till att höja inkomstnivån på landsbygden där de flesta fortfarande bor, trots att många människor nu söker sig till städer och större samhällen för att få det lite bättre än de kan få ute på landet. Men det finns inga arbeten, arbetslösheten är stor i städerna. Vi måste ofta inrikta oss på att skapa bättre och mer människovärdiga förhållanden på landsbygden."

I år har både Världsbanken i sin årsredogörelse och Robert S. McNamara i sin rapport till Världsbankens styrelse betonat vikten av att hjälpa de fattigaste av de fattiga. Mr McNamara skriver: "De flesta av de fattigaste lever på landsbygden. För två år sedan drog vi i Nairobi upp riktlinjer — och satte inom Världsbanken i gång ett program — i syfte att minska denna fattigdom. Vårt program bygger på att det enda tänkbara sättet att ta itu med fattigdom är att hjälpa de fattiga att bli mer produktiva."

Tyvärr har både internationella och nationella hjälporganisationer åter försummat att ta hänsyn till det svinn och den förstörelse av födoämnen som förekommer i hushållen och byarna i de subtropiska och tropiska länderna, och de tycks ha lika svårt att tackla Europas stora livsmedelsproblem. Det moderna jordbruket i Europa och de gröna revolutionerna i den så kallade tredje världen har med hjälp av genetisk forskning och största möjliga utnyttjande av maskiner, bränsle, smörjolja och petroleum-baserade gödningsmedel och insektsmedel fördubblat och till och med fyrdubblat spannmålsproduktionen inom en del områden, men man har inte lyckats skapa någon riklig tillgång på billiga och hälsosamma livsmedel.

Den grundläggande orsaken till att det moderna jordbruket och den gröna revolutionen har misslyckats ligger i att insatsen av energi i form av olja och kol är större än vad man vinner i energi

i form av livsmedel. Till råga på olyckan är de livsmedel, som produceras med hjälp av jordbrukskemikalier, näringsmässigt obalanserade och innehåller mer fuktighet, vilket gör att transport och lagring försvåras.

Enda sättet att lösa inflationsproblemet och hindra OPEC och kolgruvearbetarna från att driva upp priset på olja och kol är att skära ner svinnet och förstörelsen av spannmål och andra livsmedel och öka tillgången på hushållsbränsle.

De som har ansvaret för internationella och nationella hjälporgan måste få klart för sig, att höjd produktion inte utgör någon lösning, om man inte samtidigt har en god lantushållning och utnyttjar resurserna på ett förnuftigt sätt. Det är med andra ord ingen mening med att hälla vatten i handfatet utan att först sätta i proppen. År 1966—67 beräknades till exempel spannmålssvinnet i Indien uppgå till ett värde av 7 887,9 miljoner amerikanska dollar. Det är lika mycket som Världsbanken totalt gav ut på utvecklingshjälp under perioden mellan 1970 och 1975. I år har Indien drabbats av de värsta översvämningarna i sin historia. Förlusterna efter skörd måste nu vara minst lika höga och troligen högre. Men en sak är i alla fall säker: Sedan 1967 har priset på spannmål mer än fördubblats i Indien, och för närvarande uppgår det till 2 350 rupier per ton.

Från 1940-talet och fram till i år har de brittiska skattebetalarna gett 4 000 miljoner pund i utvecklingshjälp. Men enbart i Indien representerar den spannmål, som 1974—75 har gått förlorad för mänsklig konsumtion, ett ännu högre värde. Då är det inte så underligt att Västtyskland nu har vägrat att ge mer hjälp till Sydasiens.

Det är mot denna bakgrund man måste kräva att alla undersökningar före tilltänkta investeringar automatiskt skall innefatta en granskning av bruttonationalsvinnet och tillgången på hushållsbränsle.

A. Ramsay Tainsh
M.B.E., M.A. Cantab
Industrikonstult
Stockholm